DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 5
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 5)

1. Bir lise tarih öğretmeni, öğrencilerinden "Tarih Öğrenmek Bana Ne Kazandırdı?" başlıklı kısa bir öz değerlendirme yazısı hazırlamalarını istemiştir. Aşağıda iki öğrencinin yazılarından bölümler verilmiştir.

> ***Kaynak A*** *— Irmak'ın öz değerlendirme yazısından (kurgusal): "Kasabamızdaki saat kulesinin, yabancı bir ustanın tek gecede diktiği bir yapı olduğunu herkes anlatırdı; ben de bunu hiç düşünmeden tekrarlardım. Proje ödevim için kulenin kapısındaki kitabeyi okutup belediyedeki eski kayıtlara bakınca kulenin üç yıl süren bir çalışmayla, kasaba esnafının topladığı parayla yapıldığını öğrendim. Artık biri bana 'herkes böyle biliyor' dediğinde 'Peki bunun kanıtı ne?' diye soruyorum."*
>
> ***Kaynak B*** *— Kaan'ın öz değerlendirme yazısından (kurgusal): "Babam her seçim döneminde 'Bu ülkede hiçbir şey değişmiyor.' derdi; ben de öyle düşünürdüm. Ama Kurtuluş Savaşı'nı, ardından yapılan inkılapları ve dünya ekonomik bunalımının yıllarını okuyunca insanların içinde bulundukları koşullara göre çok farklı kararlar aldığını gördüm. Artık geçmişteki bir kararı bugünün gözüyle hemen yargılamıyorum; önce o günün şartlarını öğrenmeye çalışıyorum."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Aşağıdaki tabloya, Irmak ve Kaan'ın tarih öğrenmeden önceki ve sonraki bakış açılarını kaynaklardaki ifadelere dayanarak yazınız.

Öğrenci	Tarih öğrenmeden önceki bakışı	Tarih öğrendikten sonraki bakışı
Irmak		
Kaan		

1.2. Kaynak A ve Kaynak B'de tarih öğrenmenin bireye sağladığı **farklı** birer fayda vurgulanmaktadır. Bu faydaları "Tarih öğrenmek bireye ___ kazandırır çünkü ___" kalıbını kullanarak her öğrenci için birer cümleyle yazınız.

2. Aşağıdaki kaynağı inceleyiniz.

> ***Kaynak C*** *— Bir üniversite öğrencisinin danışmanına sunduğu araştırma önerisinden (kurgusal): "Bitirme çalışmamda bir Ege kasabasındaki el dokuması halı atölyelerinin 1910–1950 yılları arasındaki durumunu incelemek istiyorum. Şimdiye kadar şu kaynakları belirledim: atölyelerden birinin 1920–1945 yılları arasında tutulmuş hesap defterleri, 1923'te kasabadan geçen bir öğretmenin gezi notları, 1940'lı yıllarda atölye avlusunda çekilmiş fotoğraflar ve arşivdeki dönemin vergi kayıtları. Bunlara ek olarak*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *1998'de yayımlanan bir kasaba tarihi kitabını ve bu kitaptan yararlanılarak 2015'te bir dergide yayımlanan makaleyi okudum. Ne yazık ki hesap defterlerinin 1931–1936 yıllarına ait ciltleri bir taşınma sırasında kaybolmuş."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Kaynak C'de geçen kaynaklardan **ikisini** birinci elden, **ikisini** ikinci elden kaynak olarak yazınız.

2.2. Hesap defterlerinin bazı ciltlerinin kaybolmuş olması, geçmişe ait kanıtların hangi niteliğini gösterir? Bu niteliğin öğrencinin ulaşacağı sonuçları nasıl etkileyeceğini, Kaynak C'deki başka bir kaynağın bu eksikliği nasıl kısmen giderebileceğiyle birlikte açıklayınız.

3. Aşağıda aynı kaleyle ilgili iki kaynak verilmiştir.

> ***Kaynak D*** *— Bir üniversite ekibinin kale çevresinde yaptığı yüzey araştırmasının raporundan (kurgusal): "Sur duvarlarında birbirinden farklı iki örgü tekniği saptanmıştır. Yüzeyden toplanan çanak çömlek parçaları, alt katmanın Orta Çağ'a, üst katmanın ise çok daha sonraki bir onarıma ait olabileceğini düşündürmektedir. Ancak onarımın kim tarafından ve hangi yıl yaptırıldığını gösteren bir yazılı belgeye şimdilik ulaşılamamıştır. Kazı yapılmadan kesin bir tarih vermek mümkün değildir; elimizdeki bulgular yanıtladığı kadar yeni sorular da doğurmaktadır."*
>
> ***Kaynak E*** *— Aynı kalenin bulunduğu ilçede düzenlenen bir festivalin açılış konuşmasından (kurgusal): "Kalemiz, atalarımızın tek bir seferde inşa ettiği, yüzyıllar boyunca hiç el değiştirmemiş bir yapıdır. Surlarındaki her taş, şehrimizin ne kadar köklü olduğunun tartışılmaz kanıtıdır. Bugün o surlara baktığımızda geçmişi olduğu gibi görürüz."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Kaynak D ve Kaynak E'nin tarihsel bilgiye yaklaşımının birbirinden ayrıldığı **iki** noktayı, her nokta için iki kaynaktan birer ifadeye dayanarak açıklayınız.

3.2. Kaynak D'deki "elimizdeki bulgular yanıtladığı kadar yeni sorular da doğurmaktadır" ifadesi, tarihsel bilginin hangi özelliğini yansıtmaktadır? Bu özelliği Kaynak D'deki araştırmanın ileride nasıl ilerleyebileceğine ilişkin **bir** örnekle açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

4. Bir öğrenci, tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşamaları kendi cümleleriyle aşağıdaki gibi özetlemiştir.

> ***Öğrencinin aşama özeti***
>
> ***1. Konu veya sorun belirleme:*** *Ne araştırılacağı seçilir; konunun hangi zamanı, hangi yeri ve hangi içeriği kapsayacağı sorularla sınırlandırılır.*
>
> ***2. Kaynaklardan bilgi toplama:*** *Konuyla ilgili kaynaklar kütüphane, arşiv, müze ve tarihî mekânlarda taranır; bilgi yetersiz kalırsa başka kaynaklara başvurulur.*
>
> ***3. Kaynağı inceleme:*** *Kaynakların yalnızca içeriği okunur; türünün, yazarının ve tarihinin araştırmanın sonucuna bir etkisi olmadığı için bunlar not edilmez.*
>
> ***4. Kaynağı sorgulama:*** *Kaynaklar sınırlılık, geçerlilik ve güvenilirlik bakımından sorgulanır; farklı bakış açıları belirlenir.*
>
> ***5. Kaynağı yorumlama:*** *Kaynaklardan elde edilen bilgiler, ait oldukları dönemin şartları göz önünde bulundurularak değerlendirilir.*
>
> ***6. Kanıta dayalı ürün oluşturma:*** *Tarihçi kendi değerlendirmesini eklemez; kaynaklardan aldığı cümleleri olduğu gibi art arda sıralayarak eserini tamamlar.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Öğrencinin özetinde açıklaması **yanlış** olan **iki** aşamayı belirleyiniz ve her birinin açıklamasını doğru biçimde yeniden yazınız.

4.2. Kaynağı sorgulama aşamasının tarihsel bilginin üretim sürecinde neden zorunlu olduğunu **iki** farklı gerekçeyle açıklayınız.

5. Bir araştırmacı, meslektaşına yazdığı mektupta şu görüşlere yer vermiştir.

> ***Kaynak F*** *— Bir araştırmacının meslektaşına yazdığı mektuptan (kurgusal): "Tarihçinin işi, geçmişe ait belgeleri bir araya getirmekten ibarettir. Elimizde ne kadar çok belge varsa tarihsel bilgi o kadar eksiksiz ve kesin olur. Bu nedenle tarihçi, mümkün olduğunca fazla kaynak toplamalı; yoruma ise ancak belgelerin yetersiz kaldığı istisnai durumlarda başvurmalıdır. Belgeler zaten geçmişi olduğu gibi yansıtır; tarihçinin kişisel değerlendirmesi bu sürece yalnızca belirsizlik katar."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Araştırmacının "yoruma ancak istisnai durumlarda başvurulmalıdır" görüşüne katılıp katılmadığınızı belirtiniz. Cevabınızı kaynağı yorumlama aşamasının işlevine dayanan **iki** gerekçeyle açıklayınız.

5.2. Araştırmacının "Elimizde ne kadar çok belge varsa tarihsel bilgi o kadar eksiksiz ve kesin olur." yargısının zayıf yönünü açıklayınız. Açıklamanızı, kaynağı sorgulama aşamasına dayanan **bir** örnek durum kurarak destekleyiniz.

6. Bir yerel tarih araştırmacısı, katıldığı bir radyo programında yaptığı çalışmayı şöyle anlatmıştır.

> ***Kaynak G*** *— Bir yerel tarih araştırmacısının radyo söyleşisinden (kurgusal): "(I) Kasabamıza ilk telgraf hattının 1880'li yıllarda ulaşmasının çarşı esnafının işlerini nasıl değiştirdiğini merak ettim ve çalışmamı bu soruyla sınırladım. (II) İl halk kütüphanesinde o yıllara ait vilayet salnamelerini, bir kasabalının telgrafhanenin açıldığı yıl yedi yaşındayken gördüklerini 1925'te kaleme aldığı hatıratı ve birkaç esnaf ailesinin elindeki ticari mektupları buldum. (III) Salnamede telgrafhanenin açılış yılı açıkça yazıyordu; hatıratta ise iki yıl sonrası veriliyordu. Hatıratı yazanın olayları kaç yıl sonra ve hangi amaçla anlattığını, salnamenin kim tarafından hazırlandığını sorguladım. (IV) Mektuplarda sipariş ve fiyat bilgisinin telgrafla daha hızlı ulaştığını görünce, bunu dönemin ulaşım koşullarıyla birlikte değerlendirdim. (V) Sonunda bütün bulguları bir araya getirip kaynakçasıyla birlikte kasaba kültür dergisinde bir makale olarak yayımladım."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Aşağıdaki tabloda tarihsel bilginin üretim sürecinin dört aşaması verilmiştir. Her aşamanın Kaynak G'deki numaralı cümlelerden (I–V) hangisinde gerçekleştiğini yazınız.

Aşama	Cümle numarası
Konu veya sorun belirleme	
Kaynağı sorgulama	
Kaynağı yorumlama	
Kanıta dayalı ürün oluşturma	

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.2. Telgrafhanenin açılış yılı konusunda araştırmacının vilayet salnamesi ile hatırattan hangisine daha temkinli yaklaşması gerektiğini belirtiniz. Bu kararınızı Kaynak G'deki bilgilere dayanan **iki** gerekçeyle açıklayınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif